

TÜRK EFSANELERİ ALMANYA'DA

*Ebru BOZPOLAT**

Gerçek ve hayalî varlıklara, mekân ve olaylara olağanüstü özellikler atfederek oluşturulan, temelinde inanç unsuru olan efsaneler, geçmişle günümüz arasında kültürel aktarımı sağlayan, insanın ve onun oluşturduğu kültürel yapının anlaşılmasına katkıda bulunan halk edebiyatı ürünlerinden biridir.

Efsaneler; bireyleri ve toplumları eğiten, onlara yol gösteren, nelerin yapıp nelerin yapılmayacağı hakkında telkin veren eserlerdir.

Efsanelerde, toplumsal düzeni korumaya yönelik olarak insanlık, doğruluk, dürüstlük, cesaret, fedakârlık, cömertlik ve iyilikseverlik gibi ahlaki davranışlar ve değerler yüceltilirken; hile, düzenbazlık, nankörlük, yalancılık gibi davranışların yanlışlığı vurgulanmaktadır. Özellikle çocuklar için soyut olan bu kavramların anlatılmasında efsaneler, eğitime katkı sağlamaktadır.

Yirmi yılı aşkın süredir alan araştırması yaparak kaybolmaya yüz tutmuş olan efsaneleri derleyip gün ışığına çıkarmayı hedefleyen Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Necati Demir, hem Türk edebiyatına hem de Türk kültürüne önemli katkılar sağlamaktadır. Demir, Türkiye'nin değişik yerlerinden derlemiş olduğu efsaneleri öncelikle yurtdışında (Almanya'da) yayımlamaya başlamıştır. Bu efsanelerin çoğu birincil kaynaklardan, yani bu efsaneleri hâlâ hatırlayan ve anlatan halktan derlenmiş, bazıları yayımlanmış eserlerden alınmıştır. Prof. Dr. Necati Demir'in birincil kaynaklardan derleyip farklı ağız özelliklerini herkesin rahatlıkla anlayabileceği bir şekilde standart Türkçeye aktardığı Türk efsaneleri, aslına sadık kalınarak Almancaya çevrilmiştir. Bu çeviriler, Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Görevlisi İbrahim Özbakır tarafından yapılmıştır.

Prof. Dr. Necati Demir tarafından derlenen Türk efsaneleri, yetişkinler için ve çocuklar için olmak üzere iki seri hâlinde, Almanya'nın Willebadessen şehrinde bulunan Zwiebelzwerg Verlag tarafından yayımlanmaktadır.

* Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı – Sivas ebozpolat@gmail.com

Birinci kitap serisi, yetişkinler için olup üç kitaptan oluşmakta ve “*Türk Efsaneleri*” bu kitaplarda Almanca olarak yer almaktadır. Türk efsaneleri kitabının ilki, “*Die weinenden Tannenbäume*”; ikincisi “*Ein Schluck Wasser und der Sperling*” ve üçüncüsü ise “*Die Liebe vom Mond und der Sonne*” adını taşımaktadır.

Kitaplar; *Önsöz*, *Çeviri Üzerine*, *Metinler* ve *Kaynaklar* bölümlerinden oluşmaktadır. Yazar, *Önsöz* bölümünde yaptığı çalışma hakkında bilgi vermekte, çalışmanın önemi üzerinde durmaktadır. *Çeviri Üzerine* bölümünde, çeviri sırasında karşılaşılan durumlar, İbrahim Özbakır tarafından açıklanmaktadır. *Metin* bölümünde birinci kitapta 115 efsane, ikinci kitapta 120 efsane, üçüncü kitapta ise 116 efsane bulunmaktadır. *Kaynaklar* bölümünde ise efsanelerin derlendiği kişilerin bilgileri ve derlenme tarihleri ile efsane başka bir kaynaktan alınmışsa künye bilgileri yer almaktadır.

Kitaplarda dikkati çeken bir husus da Almanca karşılığı bulunmayan veya Almancaya aktarıldığı zaman anlam karmaşasına yol açacağı düşünülen bazı kelimelerin orijinal halleriyle kitapta yer alması ve bunların dipnotlarla açıklanmış olmasıdır. Batı kültürünün yabancı olduğu, “*hacı, hoca, şeyh, gazi, medrese, türbe, reis, paşa, sancak, ağa, han, hamam, konak, çarık*” vb. kelimeler ile yer ve şahıs adları, bu sayede orijinal şekilleriyle batı kültürüne aktarılmış olmaktadır.

İkinci kitap serisi; çocuklara yönelik olup 24 kitaptan oluşmakta ve efsaneler bu kitaplarda, hem Türkçe hem de Almanca olarak yer almaktadır. 24 kitaptan oluşan serinin şu ana kadar basılan 12 tanesinin isimleri şunlardır: “*Haguk und Guguk*”, “*Die Entstehung des Maises*”, “*Der Bär und der Dieb*”, “*Ein Schluck Wasser und der Sperling*”, “*Halbmond und Stern-Felsen*”, “*Das Brot, das vom Himmel kam*”, “*Die Heiligkeit der Bäume*”, “*Die Ameise und das Salz - Die Eroberung der Ünye-Burg*”, “*Kuckuck und Salman & Die Wildziege, die den Soldaten Milch Gab*”, “*Der Hirt und seine Flöte & Die Schlange Wächter der Wälder*”, “*Die Ähre & Keçili Baba*”, “*Maiskolben, die sich in Stein verwandeln & Die Vermehrung der Läuse*”.

Çocuk kitapları, *Metin* ve *Öğrendiklerimizi Tekrarlayalım* bölümlerinden oluşmaktadır. *Metin* bölümünde bir ya da iki efsane yer almaktadır. *Öğrendiklerimizi Tekrarlayalım* bölümünde ise efsanede verilen bilgiyi ölçmeyi

amaçlayan sorulara yer verilmektedir. Bu bölüm, her efsane sonunda yer almaktadır. Bu serideki kitaplar, Heike Laufenburg'un çizdiği renkli, ilgi çekici resimlerle süslenmiş, çocukların anlayabileceği şekilde düzenlenmiştir. Bu kitaplarda yer alan efsaneler çocukların ilgi ve yaş düzeylerine uygun olarak, onların anlayabileceği dil ve üslupla sunulmaktadır. Kitapların en önemli özelliklerinden biri de hem Türkçe hem de Almanca olarak çocuklara uygun bir dille yazılmış olmalarıdır. Bu çalışmalar dil öğrenme, bilgilerini tazeleme, kültürü aktarma açısından büyük önem taşımaktadır.

Prof. Dr. Necati Demir'in bu çalışmaları ile özellikle Almanya'da yaşayan Türklerin Türkçeden ve Türk kültüründen uzaklaşmaları önlenmekte ve kültür değerlerinin yeni nesillere aktarılması sağlanmaktadır. Bu da eserlerin değerini bir kat daha artırmaktadır.

Bu çalışmalar ile özellikle günümüz şartlarında unutulmaya yüz tutmuş efsaneleri, birincil kaynaklardan derleyerek nesilden nesile aktarılmasını sağlayan Prof. Dr. Necati Demir'e ve emeği geçenlere teşekkür ediyor, çalışmalarının devamını diliyoruz.